OIKEUSMINISTERIÖ

Ei salainen
TiVP 21/2021 vp 4.

LAUSUNTO

23.9.2021

Eduskunnan tiedusteluvalvontavaliokunnalle

Tiedusteluvalvontavaltuutetun kertomus vuodelta 2020 (K 10/2021 vp)

Tiedusteluvalvontavaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä lausunnon liittyen tiedusteluvalvontavaltuutetun kertomukseen vuodelta 2020. Oikeusministeriö toteaa lausuntonaan kunnioittavasti seuraavaa.

Yleisiä havaintoja kertomuksesta

Oikeusministeriön käsityksen mukaan vuosikertomuksesta ilmenee, että tiedusteluvalvontavaltuutetun toiminnon hallinnolliset prosessit ja sidosryhmäyhteistyö ovat kehittyneet odotusten mukaisesti ja suotuisasti. Tiedusteluvalvontavaltuutetun valvontatoiminta on kertomuksen perusteella ollut aktiivista ja sen tuloksena tiedusteluvalvontavaltuutettu on tehnyt lukuisia havaintoja tiedustelulainsäädännön soveltamisesta. Oikeusministeriön arvio on, että jo näinkin lyhyen ajanjakson aikana, jolloin tiedustelulainsäädäntö on ollut voimassa ja sovellettavana sekä tiedusteluvalvontavaltuutetun valvottavana, tiedusteluvalvontavaltuutetun havainnot ja toimenpiteet ovat osoittaneet tiedusteluvalvontavaltuutetun toiminnon erityistä tärkeyttä.

Tiedusteluvalvontavaltuutetun toiminnon resurssitilanne

Tiedusteluvalvontavaltuutetun toiminto käynnistettiin vuonna 2019. Vuoden 2019 valtion talousarvio sisälsi 350 000 euron määrärahan tiedustelutoiminnan valvontaan, ja lisäksi varauduttiin tiedusteluvalvontavaltuutetun ja tietosuojavaltuutetun toimitilamenoihin. Määräraha on myös vuosina 2020 ja 2021 samainen 350 000 euroa, ja vuokramenot on katettu tietosuojavaltuutetulle varatusta määrärahasta. Vuoden 2022 talousarviossa vuokramääräraha on tarkoitus siirtää tiedusteluvalvontavaltuutetun omaan budjettiin. Tiedusteluvalvontavaltuutetulle on jäänyt vuosilta 2019 ja 2020 merkittävä määrä siirtyvää määrärahaa, joka on sen käytettävissä.

Tiedusteluvalvontavaltuutettu ja oikeusministeriö ovat käyneet säännöllisesti läpi tiedusteluvalvonnan kehittämistarpeisiin liittyviä mahdollisia määrärahatarpeita. Tähän mennessä määräraha on ollut riittävä ja tiedusteluvalvontavaltuutetulla on ollut käytettävissään sen tarvitsemat resurssit. Eduskuntakäsittelyssä (PeVM 9/2018 vp) ja sen jälkeen tiedusteluvalvontavaltuutetun vuoden 2019 kertomuksen käsittelyssä (TiVM 1/2020 vp) esitetysti tiedusteluvalvontavaltuutetun resursseja on arvioitava kokemusten karttuessa ja tarvittaessa on ryhdyttävä toimenpiteisiin. Oikeusministeriö jakaa näkemyksen, että tiedusteluvalvontavaltuutetun resurssien

tulee olla riittävät. Asianmukainen valvonta on olennaista tiedustelutoiminnan hyväksyttävyyden kannalta. Seuraavan kerran tiedusteluvalvontavaltuutetun toiminnan mahdollisia lisäresurssitarpeita on tarkoitus käsitellä vuosien 2023-2026 julkisen talouden suunnitelman valmistelun yhteydessä.

Tiedusteluvalvontavaltuutetun sijainen

Tiedustelutoiminnan valvonnasta annetusta laista (121/2019) puuttuu tällä hetkellä sääntely tiedusteluvalvontavaltuutetun sijaisesta. Oikeusministeriössä on käynnistetty lain muuttamisen valmistelu sen osalta, että laissa säädettäisiin vastaisuudessa tiedusteluvalvontavaltuutetun sijaisesta. Valmistelu tehdään virkatyönä. Tähänastisen valmistelun aikana ministeriössä on muun muassa kartoitettu muiden laillisuusvalvojien ja valtuutettujen sijaisjärjestelyitä, perehdytty voimassa olevan lainsäädännön valmisteluaineistoihin sekä kuultu tiedusteluvalvontavaltuutettu Hakosen näkemyksiä asiassa. Esitysluonnoksesta järjestetään lausuntokierros.

Tavoitteena on antaa asiaa koskeva lakiesitys eduskunnalle alkuvuodesta 2022.